

[View this email in your browser](#)



Sosyal Demokrat Dergi'nin 107-108. sayısından Cem Yolbulan'ın Türkiye-ABD ilişkileri üzerine yazısını aşağıda bulabilirsiniz:

<http://www.sosyaldemokratdergi.org/cem-yolbulan-abd-turkiye-iliskilerine-washingtondan-bakis/>

#### **ABD-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNE WASHINGTON'DAN BAKIŞ**

2016 yılının Kasım ayında Donald Trump'ın beklenmedik bir şekilde ABD'de başkanlık seçimini kazanması, alışılmadık siyaset tarzı ve bölücü dili sebebiyle farklı kesimlerde endişe yaratmıştı. Siyasetin dışından gelen Trump'ın zaferi, hem bürokraside hem de toplumun geniş kesimlerinde tedirginliğe yol açmıştı. Bu tedirginliğin en belirgin hissedildiği alanlardan biri dış politikaydı. Trump'ın, ABD'nin diğer güçlerle ilişkilerine pragmatik ve maddiyat odaklı bakması ve ülkeyi 'bir şirket gibi yönetme' sözü, ABD'nin geleneksel ittifaklarına ve küresel dinamiklere doğrudan bir tehdit oluşturuyordu. Bu tehdit, ABD'nin birçok müttefikleriyle olan ilişkilerini zedelediği gibi, zaten son yıllarda çok sağlam temellere oturmayan Türkiye ile olan ilişkisinde de kendisini gösterdi.

Yetmiş beş yılı aşkın bir süredir derin kurumsal temellere dayalı süren ABD ile Türkiye arasındaki askeri, siyasi ve ekonomik ilişkiler; bu ittifakın hiçbir döneminde olmadığı kadar büyük ve hassas sorunlar yaşıyor. Bunda Başkan Trump'ın bürokratik kurumları zayıflatmasının, devlette farklı odaklar ile güç kavgası yaşamasının ve iç siyasette hukuken zor durumda kalmasının ciddi etkisi var. Bu yüzden, artık Türkiye ile ilişkiler de dahil olmak üzere ABD'nin dış politikası tamamen Trump'ın ikili ilişkileri üzerinden yürür hale geldi. Trump'ın fevri davranma eğilimleri de göz önüne alındığında, bu, ABD'yi tahmin edilemez bir aktör ve güvenilemez bir müttefik haline getiriyor. İki ülke arasındaki kurumsal ilişkinin büyük zarar gördüğü bu sürecin, en azından Trump hükümeti görevde kaldığı sürece bu şekilde devam etmesi kuvvetle muhtemel. Bu sebeple, son birkaç yıldır ite kaka yürüyen bu ilişkide bunu göze alarak temkinli davranmakta fayda var.

#### **Trump'ın dış politikaya bakışı**

Donald Trump'ın göreve geldiğinden bu yana, kendi partisiyle bile anlaşamadığı konuların başında dış politika geliyor. Trump'ın dünyaya ve dış politikaya bakış açısı tamamen ticari al-ver ilişkileri üzerine kurulu. Zaten başını belaya sokan ve hakkında 'görevden azil' soruşturmasının başlatılmasına da Ukrayna liderinden maddi yardım karşılığında 2020'deki muhtemel rakibi eski Başkan Yardımcısı Joe Biden'ı araştırmasını istemesi olmuştu. Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı gibi Washington dış politikasında geleneksel karar alıcı mekanizmaları tanımayan Trump, uzun yıllardır Amerikan devletinde hakim olan müdahaleci ve şahin politikaları reddediyor. Soğuk Savaş'tan kalma refleksler ve çok güçlü askeri-endüstriyel kompleks sebebiyle ABD, başkanından bağımsız olarak bugüne kadar dünyanın bir çok bölgesinde askeri varlığını sürdürüyordu. Gerek Amerikan siyasi geleneklerin dışından gelen bir figür olması, gerekse işgal politikalarının kamuoyu nezdinde desteğini büyük ölçüde kaybetmesi sayesinde Trump, bu 'sonsuz savaşları' bitirme yolunda harekete geçti. Ancak bu planını uygulamaya geçirmeye çalışırken, kendi partisinden ve müesses nizamdan muhalefette karşılaştı.

Devletteki güç odaklarının kendi içinde bölünmüş ve Başkan Trump'ın da dış politikada tecrübesiz olması, Suriye politikası ve Türkiye ile ilişkilerde de kendini gösterdi. Beyaz Saray'ın uzun bir süredir Suriye'den çekilme isteği bilinmesine rağmen ulusal güvenlik ve dış ilişkiler kanadında bunun ciddiye alınmayıp bu yönde bir planın yapılmaması bunun en önemli göstergesi. Rusya ile masaya oturulup, Esad ve YPG ile anlaşma yoluna gidilmesi sağlanabilir; Türkiye'ye de istediği bazı güvenli alanlar verilir, Suriye'den güvenli ve planlı bir çıkış yoluna gidilebilirdi. Dünya ve Amerikan kamuoyunda oluşan 'Amerika, Kürtleri sattı', 'Trump, meydanı Rusya'ya bıraktı' algısı engellenebilirdi. Özellikle Rusya ve İran'ın karşısında oluşan bu zayıflık görüntüsü, Amerikan milli güvenlik bürokrasisi için kabul edilebilir bir şey değil. Bu sebeple, Beyaz Saray ve ulusal güvenlik kanadında var olan çatlakların önümüzdeki dönemde büyüyerek devam edeceğini öngörebiliriz.

Nitekim bu çatlakların sonucu olarak, Trump göreve geldiğinden beri geçen üç yılda Amerikan siyasi tarihinde görülmemiş sayıda görev devir ve değişikliği yaşandı. Eski savunma bakanı Jim Mattis, eski IŞİD ile mücadelede sorumlu temsilci Brett McGurk ve eski Ulusal Güvenlik Danışmanları John Bolton ve H.R. McMaster gibi isimler, Başkan ile Orta Doğu politikaları konusundaki anlaşmazlıklar sebebiyle görevden ayrıldı. Daha önce de Dışişleri Bakanı Rex Tillerson, Trump ile anlaşamadığı için görevi bırakmak zorunda kalmıştı. Üç sene içerisinde kabinde çoğu Trump tarafından atanan 15 bakanın 9'u, Başkanlık Ofisi'nde yer alan 65 ismin 51'i görevi terk etti. Önemli dış politika konularında en kritik görüşmelerde başdanışman olarak atadığı kızı Ivanka Trump ve damadı Jared Kushner'in yer alması, Trump hükümetinin liyakattan ve kurumsallıktan uzak yapısının bir göstergesi. Arkasında uyumlu, birikimli ve koltuğu sağlam bir ekip bulunmayan Trump, çevresinde ve hükümetinde kendisine karşı çkabilecek kimse kalmadığı için fevri kararlar alabiliyor.

Beyaz Saray, bir yandan da Trump'ın aleyhinde açılan 'görevden azil' soruşturmasının baskısı altında göreve devam ediyor. Tabanı ve Senato'daki Cumhuriyetçi çoğunluk Trump'ın azline engel olmak için ellerinden gelen her şeyi yapıyor, ancak soruşturma başladığından beri ortaya dökülen kanıtlarla beraber azledilmesine artan halk desteği bu gidişatı her an değiştirebilir. Bu sebeple Trump, bu hassas dengeleri göz önüne alarak partisini memnun etmek zorunda, yoksa 53 Cumhuriyetçi senatörden 20'sinin desteğini kaybetmesi durumunda görevden azledilip koltuğunu kaybedecek.

### **İç siyaset kaygısı**

Son dönemde Suriye özelinde Türkiye ile ABD arasındaki gelişmeler de Trump'ın iç siyaset kaygısıyla fevri karar alımının bir sonucu. Amerikan yakın siyasi tarihinin toplum nezdinde en sevilmeyen -görev onay oranı yüzde 40 civarında- başkanı olan Trump, "IŞİD'i yendim ve askerimizi Orta Doğu'dan çektim" hikayesiyle 2020 seçimleri öncesinde halk desteğini arttırmak istiyor. Bu yüzden, kendi koltuğunu sağlama almak amacıyla öncesinde kimseye danışmadan Erdoğan ile yaptığı telefon görüşmesinde, bölgeden çekilme sözü verdi ve Türkiye'nin Suriye operasyonuna yeşil ışık yaktı.

Türkiye, Rusya'dan S-400 füze sistemini almaya karar vermesinden sonra veya İstanbul'daki ABD konsolosluğu çalışanlarının tutuklanması sonrası, beklentilerin aksine Washington, Türkiye'ye yaptırım uygulamamıştı. Ancak, kendisinin onay verdiği kuzey Suriye operasyonundan sonra, kamuoyundan, medyadan ve partisinden içinden gelen baskılara dayanamayan Trump, Türkiye'ye çok ağır olmasa da çeşitli yaptırımlar uyguladı. Tutarlı bir vizyonu olmayan, Başkan'ın kendi kişisel çıkarlarını gözetererek ve 'zayıf gözükmemeye' endişesiyle kararların alındığı bir dış politika mekanizması, gerek ABD'nin ulusal güvenliği gerekse NATO müttefiki Türkiye gibi ülkeler açısından risk taşıyor.

ABD ile ilişkilerin kurumsallık ve bürokrasiden uzaklaşıp kişisel düzeye inmesi, Türkiye'yi Trump'ın insafına bıraktı. Bu durum, Trump hükümeti olduğu sürece bir al-ver ilişkisi olarak sürdürülebilse dahi, 2020'de seçilmesi muhtemel bir Demokrat başkan iktidarında ikili ilişkiler adına büyük bir tehdit oluşturuyor. Pentagon, Dışişleri Bakanlığı, Temsilciler Meclisi ve Senato düzeyinde Türkiye'nin ve AKP hükümetinin kredisi oldukça azalmış durumda. Washington'da Başkan Trump dışındaki karar alıcı mercilerde var olan Erdoğan antipatisi, Kuzey Suriye operasyonundan sonra iyice arttı. Belki de son yıllarda Cumhuriyetçi iktidar ve Demokrat muhalefeti belki de hiçbir konu bu kadar bir araya getirmemişti.

### **Peki ya Trump sonrası?**

Görevden azil soruşturması veya Kasım 2020'deki başkanlık seçimleri sonrasında Trump'ın görevde olmaması durumunda, iki ülke arasındaki ilişkiyi daha zor bir durum bekliyor. Türkiye'nin Rusya'dan S-400'lerin alımı sonrası hukuken zorunlu olmasına rağmen ABD'nin Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Etme Yasası (CAATSA) uygulanmamıştı. Washington'da Türkiye'nin NATO üyeliğinin bile sorgulanmaya başladığı düşünüldüğünde,

Trump'tan sonra gelecek başkana Türkiye'ye karşı daha sert bir tavır sergilemesi için baskı olacaktır. Şu an Beyaz Saray'ın bir şekilde ertelemeyi başardığı ağır CAATSA yaptırımları, Türkiye'nin F-35 savaş uçakları programından resmi olarak çıkarılması, İncirlik Üssü'nden nükleer silahların ve NATO harici askeri tertiplerin Türkiye'den taşınması gibi konular yeni hükümetin gündemine gelecektir. Üstelik, ABD'nin elinde büyük bir ceza ile Türkiye'deki bankacılık ve finans sistemini vurabileceği bir Halkbank davası kozu daha var. Şu anda ABD Adalet ve Hazine Bakanlığı'nın elinde olan bu dosya, önümüzdeki dönemde her an Türkiye aleyhinde bir koz olarak kullanılabilir. Ve yeni ABD başkanının bu konularda Türkiye ve Erdoğan'a, Trump'ın verdiği kadar taviz vermeyeceği aşikar.

Bu yüzden, iki ülke arasındaki ilişkinin bir an önce liderler arasındaki kişisel sempati ve diyalog seviyesinden çıkarılıp, karşılıklı kurumsal güvenin yeniden inşasına odaklanılması gerekiyor. Aksi takdirde Washington'daki Türkiye antipatisi, Trump sonrası dönemde oluşacak yaptırım ve ceza baskısı sebebiyle Türkiye'nin başını ağrıtaçağa benziyor.

*\*Cem YOLBULAN*  
*Türk Politika Merkezi Başkanı*  
*info@turkishpolicy.org*

[!\[\]\(0a430dbc7d06af85b831adcff8150400\_img.jpg\) Share](#)  
[!\[\]\(5aad5154cab86cea48dd9d10e2d01884\_img.jpg\) Tweet](#)  
[!\[\]\(a86311389280ae0b3c35372f357d29e9\_img.jpg\) Forward](#)  
[!\[\]\(8f42d78483b86945861e530255975cad\_img.jpg\) +1](#)  
[!\[\]\(287da7a09f729ff8ffbb7c8e15682c46\_img.jpg\) Read Later](#)  
[!\[\]\(9db2d460da95e129dad9fe6a4eb9576d\_img.jpg\) Share](#)

CHP ABD Temsilciliği  
The Willard Office Building  
[1455 Pennsylvania Avenue, NW](#)  
Suite 400 - Fourth Floor  
Washington, D.C. 20004

Tel: [+ 1 202-349-1465](tel:+12023491465)

Fax: [+ 1 202-652-2309](tel:+12026522309)

E-mail: [yurter@chp-usa.org](mailto:yurter@chp-usa.org)

[CHP-Amerika.org](http://CHP-Amerika.org) (Türkçe) | [CHP-Amerika.org](http://CHP-Amerika.org) (English) | [Facebook](#) | [Twitter](#) | [Archives](#)

This material is distributed by CHP Representation to the US on behalf of CHP. Additional information is available at the Department of Justice, Washington, D.C.